

Zajmérések Szegeden

Az utóbbi évek egyik legjelentősebb, nemzetközi problémája az emberi környezetnek a technikai kultúra káros hatásaitól való mentesítése. A környezetvédelem rendkívül komplex tevékenység. Feladata, az embert, mint biológiai és társadalmi lényt érő károsító hatások kiküszöbölése. Biztosítani kell az egészség megőrzéséhez, a nyugodt, jó hatásfokú munkavégzéshez és a zavartalan pihenéshez szükséges feltételeket. Ezt nemcsak a szocialista humánus és alkotmányunk, de jól fel fogott gazdasági érdekeink is megkövetelik. Mindezek figyelembevételével készítették kormányunkat arra, hogy rendelkezésben és kiemelt országos kutatási célprogramjában a környezetvédelmet fontosságnak megfelelő helyre emelje.

"Főbűnös": a közlekedés

A környezetvédelmi célprogram feladatai között fontos helyet foglal el a zajkérés megoldása. A zaj, a mind fokozódó ipari koncentráció és a közlekedés soha nem látott méretű növekedése következtében már ma is olyan súlyos probléma, hogy esetleges további elhanyagolása 10-15 éves távon gazdasági és társadalmi kihatásaitól jöveteletlenül következményekkel járhat.

Hazai és külföldi felmérések tanulságai szerint a zajjal kapcsolatos lakossági panaszok 70-80 százalékának kiváltója a közlekedés. Ennek oka nemcsak a létrehozott nagy zajszintekben kere-

sendő, hanem abban is, hogy a rendkívül kiterjedt közlekedéshálózat gyakorlatilag mindenhol elviszi a zajt, egyaránt zavarva a munkát és pihenést. Növeli a zaj károsító hatását, hogy az általa kiváltott vegetatív (szív, emésztés stb.) és neurotikus jellegű bántalmak csak igen kevésbé szokhatók meg, és közvetett jelentkezősük folytán még a megbetegedett személyek nagy része sem a zajnak tulajdonítja ezeket.

Nyilvánvaló, hogy a zaj elleni védekezés sokirányú intézkedések foganatosítását teszi szükségessé. Ha eredményt akarunk elérni, minden érintett szakmának fel kell vennie a küzdelmet a zaj ellen, és a kutatás területén megfelelő koordinációt kell megvalósítani.

Akusztikai tervezés

A közlekedési zajok csökkentésére a legközvetlenebbül adódó módszer a járművek zajtalanítása lenne, ami azonban a jelenleg forgalomban levő közlekedési eszközök akusztikailag rossz állapot miatt hosszú ideig megoldhatatlan. Ha biztosítani lehetne is, hogy az ezután újonnan forgalomba kerülő járművek zajszintje megfelelően kicsi legyen — amihez a technikai feltételek egyébként még nem értek meg, sem ipari, sem kereskedelmi téren —, akkor is a régi járművek miatt az átlagos járműzajt mintegy 10 évre adottnak kell venni.

Jelenleg a legtöbbet ígérő, gazdaságilag is reális megoldásnak a közlekedésakusztikai szempontokat komolyabban figyelembe vevő város-

építés, -tervezés látszik: míg ui. a tervezés stádiumában a megfelelő akusztikai jellemzőket az összköltségek viszonylag kis hányadával biztosítani lehet, addig a már meglévő létesítmények zajtalanítása a fellépő nagy költségek miatt a legtöbb esetben megoldhatatlan.

Az akusztikai tervezést elősegítő szabványok és irányelvek részben már rendelkezésre állnak, részben most dolgozzák ki ezeket. Folyik a munka egy általános érvényű zajtörvény előkészítésén is.

Úttörő vállalkozás

A vidéki városok közül úttörő munkát kezdeményezett a Szeged Megyei Városi Tanács, amikor megbízta a budapesti Közüti Közlekedési Tudományos Kutató Intézetet Szeged zajhelyzetének előzetes felmérésével.

Jelentős részt vállalt ebből a munkából a Szegedi Tervező Szövetkezet is, sőt a mérések elvégzésén túlmenően a tervezési irányelvek kidolgozásába is bekapcsolódott. E törekvések egyik látványos jele volt az elmúlt hetekben a KÖTUKI Akusztikai Kutató Csoportja és a Szegedi Tervező Szövetkezet közös mérőszervezete, melyet Szeged területén, tipikus városi körülmények között, műhangforrások segítségével hajtottunk végre.

A szigorúan helyi feladatok megoldásán túl, a Szegeden felhalmozott tudományos kapacitás (egyetem, tervezőközpont stb.) azt is lehetővé tenné, hogy az országos kutatási célprogram végrehajtásában az eddiginél aktívabban vegyünk részt.

E lehetőség kihasználása — a részben meglévő technikai-személyi feltételek mellett — viszonylag kis költséggel realizálható lenne.

A megkezdett munka következtetés folytatása annak a reményét csillantja fel, hogy a zajt, e jelentős urbanizációs ártalmat, Szegeden a lehetőségekhez képest a minimumra csökkentjük.

Rully József

Épül a metróalagút, csinosítják a Lánchidat

A budapesti tömegközlekedés helyzetének javítása az idén is az egyik legfontosabb feladat. Az elmúlt fél évben — a kelet-nyugati metróvonal második szakaszának megnyitása, a lépcsőzetes munkakezdés bevezetése és a 2x3 sávú Rákóczi út megépítése óta — érezhetően csökkent a zsúfoltság mind az utakon, mind a járműveken. A főváros nagyszabású munkálatait — a lakásprogram megvalósítása mellett — ezután is az újonnan épülő közlekedési létesítmények alkotják.

Ezek közül a legnagyobb az észak-déli metró építése. A föld alatt és a felszínen gyorsított ütemben dolgoznak a munkások. A fúrópajzsok teljesítményét is növelték.

Hasonló összefogás jellemzi a Lánchíd és az Alagút felújításában részt vevő vállalatok munkáját is. Itt nyújtott munkában, sőtétedésig dolgoznak az emberek. A Lánchidon egymást váltják a szakbrigádok. A bádigosok a pilonok párkányainak lemezbortításán dolgoznak, a Közúti Gépellátó Vállalat emberei a bordás lemezeket tisztítják, s készítik elő festésre. Ők állították össze azokat az acélból hegesztett állványokat is, amelyekről a címereket cserélik. Érdekes adat: a képzőművészeti kivitelező vállalat készítette címerek súlya egyenként csaknem kilene tonna. A Lánchíd díszkivilágító berendezéseit most szerelik.

Bürokrácia-csökkenő hivatal

A fenti cím önkényes, de nem félrevezető. A kormányhatározat szerint megszüntendő intézmény hivatalos neve Állami Népeségnyilvántartó Hivatal lesz, ám annak egyik célja, illetve a működésének egyik eredménye várhatóan éppen a bürokrácia csökkentésében mutatkozik majd meg.

Jelenleg az állami szervezetek, a tanácsok, a vállalatok és a különböző intézmények mind több és egymással párhuzamos személyi nyilvántartást vezetnek az ország lakosságáról. Előfordul, hogy egyetlen személynek külön van adó-, egészségügyi-, gépkocsitartási lapja, és valamennyi kartotékon külön-külön az alapadatok: név, lakcím, anyja neve stb. A jelenlegi rendszer mellett szükség van arra is, hogy a nyilvántartást vezető szervek egymást kölcsönösen értesítsék a beérkezett vagy megváltozott adatokról. Hogy ez mennyire korszerűtlen és mennyi munkátöbbletet okoz, azt igazoljuk most az

anyakönyvvezetők példájával. Egy emberöltővel ezelőtt, amikor legtöbben a lakóhelyükön születtek, érthető volt, hogy ott anyakönyvvezetők és ez nem is jelentett semmilyen komplikációt. Most a legkisebb településről is szülőotthonba vagy kórházba mennek a kismamák, így aztán mindjárt az első pillanatban megkezdődik az adminisztráció, a születés helye és a lakóhely szerint illetékes tanácsnál is. Különböző okok miatt szükség lehet arra is, hogy az anyakönyvvezetésről értesítsék például a gyámügyi, bírósági szerveket, az SZTK-t, az egészségügyi hatóságot és még lehetne sorolni a csaknem harmincféle szervet, ahová bizonyos esetekben adatokat kell szolgáltatnia az anyakönyvvezetőnek. Nem nehéz elképzelni, hogy milyen fokozott mértékben terhel mindez az ügyintézőt.

Mindkét fél — az állampolgárok és a hivatalok — számára az is fokozta eddig a megterhelést, hogy a nyilvántartásokba gyakran kerül pontatlanság, és a hivatali munka túlterheltsége miatt sohasem voltak az adatok naprakészek. Ráadásul az embereket különböző célből — választójogsultság, tankötelezettség, soralkötelezettség megállapítása stb. — újra és újra össze kellett írni.

Az állampolgárokat bosszantotta, hogy bár az igazságszolgáltatás rendszerint nem nekik volt szükségük, hanem a hivataloknak, mégis nekik kellett szaladgálniuk a

papírokkal. A kormányhatározat szerint megalakítandó Népeségnyilvántartó Hivatal ezt és a fent említett korszerűtlenségeket szünteti meg. Az ország minden lakosáról olyan adatokat gyűjtnek és vezetnek, amelyekre az országos és a helyi államigazgatási, gazdasági, egészségügyi és egyéb szerveknek szükségük van vagy a későbbiekben szükségük lehet. Az adatokat modern számítógépekkel dolgozzák fel, tárolják, és — az ügyfelek számára talán ez a legfontosabb — ha igazolásra van szükség —, a gép azt is mindjárt kézbe adja. A gépben tárolt adatok alapul szolgálnak majd az országos tervek elkészítéséhez, a különböző összeírásokhoz, statisztikai összeállításokhoz.

Mindehhez gyorsan tegyük hozzá: mindez nem valósulhat meg egyik napról a másikra. Körültekintő tervezésre, a legbiztonságosabb módszer kialakítására van szükség. Habár az új hivatal 1974. július 1-én alakul meg, az eddig elméletben elrejtett szervezetet a gyakorlatban már kipróbálták a most lezajlott tanácsválasztások idején Pécsen. A tapasztalatok kedvezőek, és így remélhető, hogy 1975-ben a választási összeírásokkal egyidőben valamennyi magyar állampolgárról összeírt alapadatokkal megteremtik Magyarországon a népeségnyilvántartásnak mindannyiunk számára hasznos, előnyös korszerű rendszerét.

P. M.

Számítógéphez kapcsolható mérlegek

Hazánk egyedüli mérleggyártó vállalata, a hőmérsékletmérésre METRIPOND, az egyszerű, mechanikus elven működő mérőeszközök helyett a korszerű, elektronikus vezérlésű berendezések gyártására rendezkedik be. Terveikben már számítógéphez kapcsolható mérlegek gyártása is szerepel. A METRIPOND gyártmányaitól ugyanis már nemcsak az egyszerű súlymérésért, hanem a termelési folyamat bizonyos fokú irányítását is megkövetelik a felhasználók. Az elektronikus vezérlésű mérlegek rendkívül pontosak, kis helyen elférnek, s távirányításúak. Az eredményt — villamosvezeték segítségével — a mérési helytől bármilyen távolságra közlik, például központi vezérlőteremben fényszámjegyekkel kivetítik, s így a munka irányítói szükség esetén azonnal beavatkozhatnak a termelési folyamatba. Ilyen eszköz a 300 tonnás méréshatárú elektronikus öntőműmérleg, amelyet most a BNV-n is bemutatnak. Még frissebb hasonló újdonság — amelyeknek még csak a mintapéldánya készült — az elektronikus, turbinás áramlásmérő, amely a csővezetékben továbbított folyadékok mennyiségét mérli igen pontosan, s így jól alkalmazható például a kőolajipar, vagy a vegyipar.

Gyors ütemben fejlesztik azokat az elektronikai egységeket is, amelyek az információ feldolgozást, számjegyes formában megjelenítik, kinyomtatják, lyukszalagra rögzítik, vagy közvetlenül a komputer tárolórendszerébe táplálják. Ezeknek a rendkívül feladatokat a megoldására szinte az egész hőmérsék-

sárhelyi gyárat az új követelményeknek megfelelően alakítják ki.

Harmadik nekifutás

Magyar film. Írta: Bacsó Péter és Zimre Péter. Operatőr: Zsombólyai János. Zeneszerző: Vukán György. Rendezte: Bacsó Péter. Főszereplők: Avar István, Kassai Iona, Madaras József, Matza Alice. Hányszor lehet az életet újratekinteni? — teszi fel a legfontosabb kérdést Harmadik nekifutás című új filmjében Bacsó Péter. S nem elvont válaszokat keres, nem absztrakt filozófiákat gyárt, hanem kimegy felvevőgéppel és alkotótársával a valóságba, leás a legmélyebb rétegekig, hús-vér emberek között keresi válaszait, társadalmi méretű problémákat.

Jakus vezérigazgató nem vállalja tovább, hogy egy elformálódott és megmerevedett vezetési rendszer megtört alkatrésze legyen. Nem vállalja a mindennapi harcot olyan célokért, amelyekkel nem ért egyet. Lemond állásáról, első pillanatban maga sem gondolva végig a következményeket. De miután elfogadják lemondását, van annyira becsületes és következetes (a film folyamán túlságosan is pozitív figura), hogy végigcsinálja azt, amit vállalt. Eredeti szakmájában, hegesztőként

helyezkedik el egy brigádban. Különös együttes ez a brigád. A napjainkban alakuló, formálódó munkásság egy rétegét képviseli, akik között megtalálhatjuk a börtönből szabadultat éppúgy, mint a paraszti sors és a munkásság válás nehézségeivel küszködő kétlaki fiatal embert, a cigánylegényt és a pozíciójára féltékeny brigádvezetőt. Közéjük kell beilleszkedni Jakusnak, az egykori vezérigazgatónak. Természetes, hogy huszonegynéhány évet nyomtalanul nem lehet kitörölni az ember életéből. Jakus erényei a brigádban is szellemi vezetővé avatják, akire hallgatnak, akinek kikérik a véleményét, javaslatát. Nem egy próbát kell kiállnia az ex-vezérigazgatónak és a brigádnak egyaránt, míg végül egymásra találnak.

Végigvonul a filmen egy érdekes lírai szál, Rozi, az újságkiadó gimnazista lány képében. Ő Jakus „hajnali ellenpontja”. Fiatalos lendülete, őszintesége, bátorsága, hetyke szemtelensége avatja Jakus társává, bajtársává, benne látja céljainak, eszményeinek hoinapi megvalósítóját.

Bacsó tudatos rendezői ars poeticával, kitartó kö-

ÚJ FILMEK

vezetőkkel viszi végig problémáit a filmen. Olyan problémákat, melyek mai társadalmi valóságunk égető kérdései. Miért e megcsontosodott, hierarchikus társadalmi-vezetői számarlétra, ahol a felfelé való lépés éppoly küzdelmes, mint a visszafelé lépés? Megoldhatók-e a munkások és vezetők között levő potenciális ellentétek? Jó-e, hasznos-e, ha valaki tisztában van társadalmi jogaival? Hányszor lehet újratekinteni egy emberéletet? Felboríthatja-e egész környezetének életvitelét egy ember egyetlen döntése? El kell-e fogadnia Jakusnak a felajánlott részlegvezetői funkciót? A gondolatok sorjázna tovább a film után is, ütköznek a viták során. A kedd esti szegedi ősbemutató után felcsattanó nézőtéri taps — ott ültek az algyői olajmező munkásai — azt bizonyította, hogy a Harmadik nekifutás című Bacsó-film eljutott azokhoz, akiknek szánták. S ebben segítségükre vannak a egyszerű színesek. Elsősorban Avar István, aki nem szerepet játszik, hanem belebújik a vezérigazgatómunkás alakjába.

T. L.

Gyermekkórus sikere

A Szegedi Tanárképző Főiskola 1. számú gyakorló iskolájának Bartók Gyermekkórusa jelentős sikert ért el. A Magyar Rádió és Televízió Eneklő ifjúság mozgalomban nyújtott eredményei alapján a Bartók Gyermekkórusnak ítélte egyik nagydíjat. Ez alapján a kórus tagjai egyhetes balatoni táborozást nyertek, részt vesznek a június 19-én Keszthelyen rendezendő Eneklő ifjúság mozgalom első országos seregszemléjén. Ezt a díszhangversenyt a Magyar Rádió egyenes adásban közvetíti majd. A Bartók Kórus produkciói szerepelnek a mozgalom első nagylemezén is.

A sikere az 1. számú gyakorló iskolában folyó két évtizedes ének-zenei oktatómunka jelentős eredménye. Az évenként megrendezésre kerülő, immár hagyományos iskolai hangversenyüket holnap, pénteken este 6 órakor rendezik meg a Tisza-szálló hangversenyteremben. A műsorban fellép az iskola három gyermekkórusa, a Kodály, a Mozart és a Bartók gyermekkórus. A hangversenyen megnyitó beszédet mond Hegedűs András, a főiskola főigazgatója, a műsort Csillik László ismerteti. Az énekkaroknál közreműködik Veszely Gabriella (ének). Vezényel dr. Baranyi Albertné, Erdős János és Sinkó Györgyné.

A Bartók Gyermekkórus